

ONA TILI FANINI O'QITISH JARAYONIDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING TATBIQ ETILISHI

Xolmuratova Gulnoza Abduqahhor qizi

Sirdaryo viloyati Guliston tumani 7-maktabning

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu tezisdagi ona tili fanini o'qitish jarayonida pedagogik texnologiyalarning ahamiyati va ularni tatbiq etish yo'llari tahlil qilingan. Tezisdagi interaktiv o'qitish usullari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, differensial yondashuv, loyihaviy ta'lim va o'yin texnologiyalarining dars jarayonida qanday qo'llanishi haqida batafsil ma'lumot berilgan. Ushbu texnologiyalar o'qitish samaradorligini oshirishga va o'quvchilarning bilimlarini chuqurlashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: maktab, texnologiya, ona tili, adabiyot, dars, innovatsion texnologiya, metod, o'yin masofaviy ta'lim.

Ma'lumki bugungi kunda ta'lim sohasiga har qachongidan ham ko'proq ahamiyat berilmoqda. Bu esa, o'z navbatida ta'limning birlamchi ishtirokchilari bo'lgan o'qituvchilarga yanada katta mas'uliyat yuklaydi. Chunki bugungi kun o'qituvchisi har sohada yetuk va bilimdon bo'lmog'i shart va zarurdir. O'qituvchi o'quvchilarga fanga doir yetarli bilimlarni berish, fanga bo'lgan qiziqishini oshirish bilan birgalikda ularning tasavvurida fanlarning o'zaro uzviy bog'liqligini, biri ikkinchisini taqozo etishi to'g'risidagi muayyan tushunchani hosil qilishi zarur.

"Ona tili" fanini o'qitish jarayonida pedagogik texnologiyalarning tatbiq etilishi o'qitishning samaradorligini oshirish va o'quvchilarning bilimlarini yanada chuqurlashtirishda muhim ahamiyatga ega. Pedagogik texnologiyalar o'qituvchiga ta'lim jarayonini boshqarish va o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda dars berish imkonini beradi.

Pedagogik texnologiyalarning ona tili fanida qo'llanilishining asosiy yo'nalishlari quyidagilar:

1. Interaktiv o'qitish usullari: Bu usullar o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb etishga yordam beradi. Guruhiy ishlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, munozaralar va rol o'ynash orqali o'quvchilar faollashadi va mustaqil fikrlashni o'rganadilar.

2. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT): AKT vositalari (kompyuter, interaktiv doska, internet manbalari) o'qituvchiga darsni yanada qiziqarli va rang-barang qilish imkonini beradi. Masalan, o'quv materiallarini multimedia orqali taqdim etish yoki masofaviy o'qitish platformalaridan foydalanish.

3. Differensial yondashuv: Har bir o'quvchining bilim darajasi va qobiliyatlarini hisobga olib, ularga mos topshiriqlar berish. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning individual rivojlanishini ta'minlaydi va ularning bilim olishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi.

4. Loyihaviy ta'lim: O'quvchilar mustaqil ravishda loyiha ustida ishlash orqali nazariy bilimlarini amaliyotga tatbiq etadilar. Bu yondashuv o'quvchilarning mustaqil izlanish va ijodiy yondashuvini rivojlantirishga yordam beradi.

5. O'yin texnologiyalari: Dars jarayoniga o'yin elementlarini kiritish o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va ularga murakkab tushunchalarni osonroq tushunishga yordam beradi. O'yinlar orqali ona tili qoidalarini mustahkamlash, nutq madaniyatini rivojlantirish mumkin.

Pedagogik texnologiyalarni ona tili fanida tatbiq etish nafaqat o'quvchilarning bilim darajasini oshiradi, balki ularda tilga bo'lgan qiziqish va e'tiborni kuchaytiradi, shuningdek, kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Albatta bunday vazifalar innovatsion texnologiyalar, turli xil interaktiv o'yinlar orqali amalga oshiriladi. Demak, endi o'qituvchidan an'anaviy darsdan noan'anaviy darsga o'tish talab etiladi:

Noan'anaviy darsning asosiy yo'nalishlari:

- a) o'quvchilarga mustaqil fikr yuritishni o'rgatish;
- b) o'quvchi fikrini bir nuqtaga jamlash;
- d) o'quvchilarda fan asoslari, yutuqlari to'g'risida aniq tushuncha hosil qilish;
- e) olgan bilimlarini amaliyotda qo'llash va boshqalarga o'rgatish va hokazo.

Noan'anaviy darslarni esa interaktive metodlar va o'yinlarsiz tasavvur etish qiyin, zero bular darsning o'zagini tashkil etadi, Misol uchun, murakkab mavzuni o'quvchilar ongiga osongina etkazish uchun «Aqliy hujum», «Zakovat», «Zigzak», «Interfaol», «O'yin dars», «Munozarali-bahsli dars», «Sayohat dars», «Musobaqa dars», «FSMU», «Baliq skeleti», «Charxpalak» kabilarning o'quv jarayonida qo'llash alohida ahamiyatga ega. Darslarda qo'llanadigan interaktiv usullar o'quvchilarda o'z ona tili va yurtiga mehr-muhabbat tuyg'ularini uyg'otish, ularni mukammal savodxonlik darajasiga ko'tarish, mantiqiy aniq va to'liq nutq sohibi bo'lishiga erishish kabi muhim vazifalarni bajarishni nazarda tutadi.

Bu kabi interaktive metodlar va o'yinlarning dars davomida foydalanilishi avvalo, pedagog mahorati bilan bogliq. Sababi, metodlar darsdan bir kun oldin tayyor holga keltirilishi, kerakli ko'rgazmali qurollar, tarqatma materiallar, qisqa savoljavob va testlar, baholash mezonlarini shakllantirish shuningdek o'rganuvchilarni rag'batlantirish va jazolash maqsadga muvofiq. Har bir metod o'quvchilarning yoshi, qiziqishlari, o'gil bolalar va qiz bolalar sonining proporsiyasi, o'zlashtirish jarayoning tez yoki nisbatan sekin ekanligi, qobiliyatlari va ustunlik jihatlari hisobga

olgan holda oson va qiyin turlarga bo'lingan holda tanlanishi va tayyorlanishi muallimdan talab etiladi.

Xulosa qilib aytish mumkinki, ona tili fanini o'qitish jarayonida pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish o'quvchilarning o'quv materialini yaxshi o'zlashtirishi va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish darslarni qiziqarli va rang-barang qilib, o'quvchilarning qiziqishini oshiradi. Interaktiv va o'yin usullari o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb qiladi, loyihaviy yondashuv esa ularni ijodkorlikka undaydi. Shu bilan birga, differensial yondashuv o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olib, ta'lim sifatini oshirishga imkon beradi. Pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish o'qituvchiga dars jarayonini boshqarishda va o'quvchilarning kommunikativ kompetentsiyalarini rivojlantirishda katta yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jumaniyozov, S. A. (2020). Abdulla Qahhor hikoyalarini o'rganishda innovatsion metodlar. *Science and Education*, 1(5).
2. Abdullayev A. "Ona tili ta'limida innovatsion pedagogik texnologiyalar", *Pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy maqolalar to'plami*, 2020.
3. Axmedov Sh., Karimova Z. "Pedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishi", Toshkent, 2018.
4. Niyozov M. "Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'limdagi roli", *Ta'lim va zamonaviy texnologiyalar jurnali*, 2021.